

Univerzitetska misao - časopis za nauku, kulturu i umjetnost [ISSN: 1451-3870]

Vol. 20, str. 66-77, 2021 god., web lokacija gde se nalazi rad: <http://um.uninp.edu.rs>

Tematska oblast u koju se svrstava rad: Društvene i humanističke nauke / podoblast: Filologija

Datum prijema rada: 20.06.2021.

Datum prihvatanja rada: 28.12.2021.

UDK: 005.332:[616.98:578.834

doi: 10.5937/univmis2120066P

004.738:339]:005(497.11)

Originalni naučni rad

REČENIČNA DOPUNA U FORMI ZAVISNE REČENICE I INFINITIVSKE KONSTRUKCIJE

Albina Plojović

Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru

Novi Pazar, Srbija

albina.plojovic@uninp.edu.rs

Edin Nezirović

Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru

Novi Pazar, Srbija

edin.n@uninp.edu.rs

Elma Redžović

Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru

Novi Pazar, Srbija

elma.redzovic@uninp.edu.rs

Samir Smailović

Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru

Novi Pazar, Srbija

samir236@outlook.de

Apstrakt

Sintaksa kao bitan deo gramatike bavi se analizom rečenice i njenih elemenata. Mnogi gramatičari su posvetili veliku pažnju rečeničnim dopunama koje, prema dependencijalnom modelu gramatike, predstavljaju vrlo važan deo rečenice. Struktura, odnosno sintaksa rečenice u nemačkom jeziku je verovatno najkompleksnija tema u nemačkoj gramatici. Jedan od gramatičara koji se posvetio ovoj oblasti gramatike bio je Ulrich Engel (Ulrich Engel). Koristeći se dependencijalnim modelom gramatike, Engel je uspeo da na jednostavan način približi sintaksu nemačkog jezika mnogim germanistima, i to ne samo na nemačkom govornom području. Infinitivska konstrukcija i zavisna rečenica predstavljaju forme uz pomoć kojih mogu biti realizovane određene rečenične dopune. Primenom modela dependencijalne gramatike, ovaj rad nudi objašnjenje procesa realizacije rečenične dopune, koristeći primere iz specijalizovanog korpusa, tj. prva dva poglavlja dela Limeni doboš (Die Blechtrommel) autora Gintera Grasa (Günther Grass), a analizom sadržaja došlo se do ključnih odgovora.

Ključne riječi: sintaksa, rečenične dopune, dodaci, zavisne rečenice, infinitivska konstrukcija, dependencijalna gramatika.

SENTENCE SUPPLEMENT IN THE FORM OF DEPENDENT SENTENCES AND INFINITIVE CONSTRUCTIONS

Abstract

Syntax, as an important part of grammar, deals with the analysis of sentences and their elements. Many grammarians have paid great attention to sentence complements which, according to the dependent model of grammar, represent a very important part of a sentence. The structure or syntax of a sentence in German is probably the most complex topic in German grammar. One of the grammarians who devoted himself to this field of grammar was Ulrich Engel. Using the dependent model of grammar, Engel managed to bring the syntax of the German language closer to many Germanists in a simple way, and not only in the German-speaking area. Infinitive construction and dependent sentences are forms with the help of which certain sentence additions can be realized. Using the model of dependent grammar, this paper explains the process of realization of sentence addition, using examples from a specialized corpus, i.e., the first two chapters of the work *Tin Drum (Die Blechtrommel)* by Günther Grass, and the analysis of the content led to key answers.

Keywords: syntax, sentence complements, appendices, dependent clauses, infinitive construction, dependency grammar.

UVOD

Rečenične dopune predstavljaju reči ili sintagme koje se ne mogu izostaviti iz jedne rečenice, jer bez njih ne bi imala smisla. Ovaj rad ima za cilj da predstavi, tj. pojasni proces realizacije rečenične dopune uz pomoć infinitivske konstrukcije i zavisne rečenice, koristeći pritom model dependencijalne gramatike. Polazimo od hipoteze da je broj rečeničnih dopuna, koje mogu biti realizovane u formi zavisnih rečenica, veći od broja dopuna realizovanih u formi infinitivske konstrukcije. Još jedan od problema istraživanja ovog rada je i nedoumica o postojanju određene grupe dopuna koje mogu biti realizovane samo u formi zavisne rečenice ili infinitivske konstrukcije.

Da bi se dobio odgovor na još jedno važno pitanje - koji su to kriterijumi koji igraju važnu ulogu u definisanju rečeničnog sastava, rad će se najpre osvrnuti na samu strukturu rečenice u nemačkom jeziku, ilustrujući i fenomen dopuna, njihovu svrhu, grupe i podgrupe, kao i neizbežan segment ove gramatičke oblasti - dodatke. Do prihvatljivih odgovora doći će se primenom obezbeđenih adekvatnih izvora, što čini predmet ovog istraživanja. Kroz konkretne primere iz specijalizovanog korpusa, koji obiluje velikim brojem primera prikladnim za ovo istraživanje, biće dato objašnjenje rečeničnih dopuna u formi infinitivske konstrukcije i zavisne rečenice, potkrepljeno činjeničnim dokaznim materijalom iz empirijskog dela.

POJMOVI JUNAČKI EP I JUNAČKA PESMA

Prema Sappu (Sapp, 2019: 79) se rečenica u nemačkom jeziku sastoji iz subjekta, ličnog glagola i ostalih konstituenti. Rečenicu možemo definisati kao konstrukciju u kojoj je lični glagolski oblik regirajući element i koja može biti sama u tekstu. Iz ovoga se može lako zaključiti da rečenica ne može da postoji bez ličnog glagolskog oblika, a da je ona u suštini verbalna fraza čiji elementi direktno ili indirektno zavise od ličnog glagolskog oblika. (Engel/Srdić/Alanović, 2012: 17)

Ich^{Esub} spielte gestern^{Atemp} Fußball^{Eakk}.

Topologija, tj. doktrina linearne strukture rečenica u nemačkom jeziku ima vrlo dugu tradiciju. Odlučujući uvid, arhimedova tačka ove teorije jeste spoznaja da, ukoliko se želi razumeti sintaksa rečenice u nemačkom jeziku, treba se orijentisati prema poziciji ličnih i bezličnih glagola (Pafel, 2011: 52). Dakle, orijentišući se prema ličnim i bezličnim glagolima, vidimo da se između ličnog glagola, koji stoji na početku rečenice i bezličnog glagola, koji je na poslednjoj poziciji, nalazi čitav niz elemenata:

Wart ihr damals glücklich gewesen?

Sie hatte von mir doch einen wunderschönen Blumenstrauß bekommen.

Rečenica se sastoji od rečeničnih segmenata, dok rečenične segmente definišemo kao elemente, među kojima su reči, grupe reči i zavisne rečenice, koji zavise od glagola. Neki gramatičari segmente nazivaju elementima koji zavise direktno od glagola, mogu da se pomeraju slobodno u rečenici kao celina i moguće ih je zameniti u potpunosti (Zilić, 2002: 17). Segmente još možemo nazvati i svim satelitima glavnog glagola, što znači da su oni neposredno zavisne reči (Engel, 2009: 130). Rečenični segmenti mogu biti realizovani kao:

1. Pojedinačna reč:

Kinder sind manchmal wirklich langweilig.

2. Niz reči:

Menschen, Tiere und Pflanzen sind wichtige Bestandteile der Welt.

3. Fraza:

Dabei hat sie sich auf ihre beste Freundin verlassen.

4. Infinitivska konstrukcija

Er hat beschlossen, wieder in die Schule zu gehen.

5. Zavisna rečenica:

Ich glaube, dass du nach Hause gehen solltest. (Zilić, 2002: 17-18)

Postoje i elementi koji su sastavni deo rečeničnih segmenata, te njih ne možemo nazivati segmentima, već njih nazivamo atributima. Za razliku od rečeničnog segmenta, koji može slobodno da menja mesto u rečenici, atribut se pomera isključivo zajedno sa njegovim regirajućim elementom. Brečer (Bretscher, 2006: 8) smatra da se, ukoliko rečenica izostavljanjem jednog segmenta postaje gramatički nekorektna ili strukturno dobija drugo značenje, taj segment označava kao dopuna:

1) Belgrad liegt an der Donau.

1a) *Belgrad liegt.

Struktura, odnosno sintaksa rečenice u nemačkom jeziku je verovatno najkompleksnija tema u nemačkoj gramatici. Šmid (Schmid, 2017: 187) smatra da se najviše grešaka pravi u ovoj oblasti, pa čak i izvorni govornici često nisu sigurni u pravilan red reči, posebno u sredini rečenice.

DEFINICIJA DOPUNE

Postoje mnoge definicije dopune, od kojih će nekoliko njih biti izdvojene u ovom radu. Pre svega treba naglasiti da kod rečeničnih segmenata razlikujemo dopune i dodatke. Dopune definišemo kao izraze koji su samo kod regirajuće vrste reči, tj. kod subklase, mogući. One se mogu pojavljivati samo kod određenih glagola, što znači da su one subklasspecifični rečenični segmenti (Engel/Srdić/Alanović, 2012: 17). Bitno je spomenuti da dopune možemo podeliti na obligatorne i fakultativne. Obligatorni rečenični delovi, tj. dopune su od velike važnosti, jer bez njih rečenica ne bi bila gramatički korektna. Na primer:

- 1) Die Kinder baden sich im See.
- 1a) Die Kinder baden sich.

U ovom primeru vidimo da je rečenica gramatički korektna, iako smo izostavili segment im See. Dakle, ova dopuna nam nije obligatorna, već fakultativna.

- 2) Novi Pazar liegt im Sandschak.
- 2a) Novi Pazar liegt.

U ovom primeru je segment im Sandschak obligatoran, jer bez njega rečenica nije korektna.

Veren (Weeren, 1977: 42) smatra da obligatorni delovi rečenice jednom odgovarajućem glavnom glagolu zajedno daju „minimalnu sintaksičku strukturu“. Osim toga, što dopune direktno zavise od regirajućeg elementa u rečenici, tj. od predikata, svaka može biti zamenjena anaforam, uz čiju pomoć preciznije razlikujemo dopune.

- Mein Bruder
Er
Esub spielt Fußball.

Anafore su izrazi koji u rečenici mogu zameniti dopunu na njenom mestu.

VRSTE DOPUNA

Postoji nekoliko podela dopuna, u vezi sa tim ćemo spomenuti samo jednu, prema kojoj postoji 11 dopuna:

1. Subjekat - anafora je lična zamenica u nominativu:
Timo spielt Fußball.
Er spielt Fußball.
2. Dopuna u akuzativu – anafora je lična zamenica u akuzativu:
Wir haben deine Mutter gesehen.
Wir haben sie gesehen.
3. Dopuna u genitivu – anafora je lična zamenica u genitivu:
Sie beschuldigten ihn des Diebstahls.

Sie beschuldigten ihn dessen.

4. Dopuna u dativu – anafora je lična zamenica u dativu:

Herr Samson gab seinem Sohn sehr viel Geld.

Herr Samson gab ihm sehr viel Geld.

5. Predložna dopuna – anafora je predlog + lična zamenica ili odgovarajući zamenički prilog:

Ich freue mich auf die Ferien.

Ich freue mich darauf.

6. Verbativna dopuna – anafora je „dass es so ist“, „es geschehen“ i dr:

Ralf lässt die Puppen tanzen.

Ralf lässt es geschehen.

7. Situativna dopuna – anafore su da, dort:

Er befindet sich in meinem Haus.

Er befindet sich dort.

8. Direktivna dopuna – anafore su dorthin, dahin, dorthier:

Der Bus kommt aus Berlin.

Der Bus kommt dorthier.

9. Ekspanzivna dopuna – anafora je (um) so viel:

Seine Rede dauerte zwei Stunden.

Seine Rede dauerte so viel.

10. Modifikativna dopuna – anafore su so, auf solche Art:

Er soll sich anständig benehmen.

Er soll sich so benehmen.

11. Predikativna dopuna – anafore su das, so, als solch i dr:

Emir ist Lehrer.

Emir ist das.

Rečenične dopune mogu biti realizovane kroz različite forme, među kojima su:

- nominalna fraza
- pronominalna fraza
- zavisna rečenica
- infinitivska konstrukcija
- predložna fraza
- prilog
- pridevka fraza.

DODACI

Dodaci su svi zavisni elementi u rečenici koji nisu vezani za valentnost glagola. Dakle, iz toga se može zaključiti da je broj dodataka u rečenici neograničen, te da brisanjem nekog od njih ne utičemo na gramatičku ispravnost rečenice. Postoje sledeći dodaci: modifikativni dodaci, situativni dodaci, temporalni dodaci, lokalni dodaci, kauzalni dodaci, kondicionalni dodaci, konsekutivni dodaci, koncesivni dodaci, finalni dodaci, instrumentalni dodaci, restriktivni dodaci i drugi (Engel/Srdić/Alanović, 2012: 105-112).

Wir spielen jetzt Atemp Fußball.

Ich habe ihn dortAlok gesehen.

Der Lehrer blieb trotzdemAkonz stehen.

Mein Bruder ist aus diesem GrundAkaus gekommen.

Jasnu razliku između dopuna i dodataka možemo videti na sledećem primeru:

Dopuna: Er wartet auf seine Freundin.

Dodatak: Sie wartet auf/vor/hinter/neben dem Bahnhof. (Dostupno na: https://www.deutsch-als-fremdsprache.de/syntax/Ang_o_Erg1.html) [17.12.2021, 23:00]

REČENIČNA DOPUNA U FORMI ZAVISNE REČENICE

Zavisna rečenica je jedna od formi kroz koju možemo da realizujemo rečeničnu dopunu. Kao što je poznato, zavisne rečenice su sadržajno nepotpune rečenice, što potvrđuju Drajer/Šmit, koji tvrde da one dopunjavaju glavnu rečenicu i po pravilu ne mogu stajati same (Dreyer/ Schmitt, 2009: 165).

Uz pomoć sledećih primera ćemo pokazati koje sve vrste dopuna mogu biti realizovane uz pomoć zavisne rečenice.

1. Subjektat:

Es freut uns wirklich, dass dein Vater kommt.

Dass du nach Deutschland gekommen bist, gefällt mir.

2. Dopuna u akuzativu:

Hans sagte, dass er seine Freunde mehr als alles lieben würde.

Sie weiß nicht, was ich damit sagen will.

3. Dopuna u genitivu:

Man beschuldigte seine Frau, dass sie Bücher gestohlen habe.

Ich erinnere mich nicht, was er sagte.

4. Predložna dopuna:

Der Präsident freut sich darüber, dass er den Bürgern helfen kann.

Er fragte meine Mutter danach, ob sie Deutsch sprechen kann.

5. Verbativna dopuna:

Sein Vater fragt sich, was er sich dabei gedacht hat.

Ich frage mich, wozu wir eigentlich hier sind (Engel, 2009: 145).

6. Situativna dopuna:

Wo deine Mutter wohnt, möchte ich auch wohnen.

Damals befanden sie sich, wo der Großvater ein Haus gebaut hatte.

7. Ekspanzivna dopuna:

Er rannte, bis er das Haus erreichte.

Ich habe gewartet, bis mein Vater gekommen ist.

8. Modifikativna dopuna:

Ich verhalte mich, wie ich es von meiner Mutter gelernt habe.

Sie verfahren, wie es vorgeschrieben war (Engel, 2009: 147).

9. Predikativna dopuna:

Er ist der Ansicht, dass meine Mutter zu klein ist.

Zavisna rečenica se ne koristi za realizovanje dopune u dativu, kao i vrlo retko za direktivnu dopunu: „Ich gehe, wohin mich der Weg führt.“ (Engel, 2009: 146).

Osim toga, treba naglasiti da prilikom realizovanja predložne dopune uz pomoć zavisne rečenice nemamo nikakav specifični predlog, osim ako se pojavi korelat.

REČENIČNA DOPUNA U FORMI INFINITIVSKE KONSTRUKCIJE

Uz pomoć infinitivske konstrukcije možemo realizovati sledeće rečenične dopune:

1. Subjekt:

Dich wieder zu sehen, war für meine Mutter eine Freude.

Mir gefällt wirklich, dieses Buch nochmal zu lesen.

2. Dopuna u akuzativu:

Ich wünsche dieses Auto nie mehr zu fahren.

Man glaubte seine Mutter gefunden zu haben.

3. Dopuna u genitivu:

Man beschuldigte ihn, das Gold aus dem Haus gestohlen zu haben.

Ich entsinne mich, deine Mutter gestern beim Frühstück gesehen zu haben.

4. Predložna dopuna:

Er bat, einen Blick in Ermins Haus werfen zu dürfen.

Er freut sich, dich hier zu sehen.

5. Verbativna dopuna:

Jetzt gilt es, alle Kraft zusammen zu nehmen (Engel/Srdić/Alanović, 2012: 54).

Nun hieß es alle Kinder nach Hause zu schicken.

Broj rečeničnih dopuna koje mogu biti realizovane u formi infinitivske konstrukcije je znatno manji od onih koje mogu biti realizovane uz pomoć zavisne rečenice. Osim toga, takođe i za infinitivsku konstrukciju važi da se prilikom realizovanja predložne dopune ne pojavljuje predlog koji je specifičan za određeni glagol, osim naravno ako se pojavi korelat. Zanimljivo je takođe to što verbativna dopuna jedino može da bude realizovana u obliku rečenice, tj. u ovom slučaju u obliku zavise rečenice ili infinitivske konstrukcije.

REČENIČNE DOPUNE U FORMI ZAVISNE REČENICE I INFINITIVSKE KONSTRUKCIJE NA KONKRETNIM PRIMERIMA

U sledećoj tabeli su prikazane rečenične dopune koje su realizovane u obliku zavisne rečenice (Gras, 1959: 4-31).

Tabela 1. Rečenične dopune u formi zavisne rečenice

Zavisna rečenica	Klasa dopune
„Ob er ein Künstler ist, bleibe dahingestellt.“ (Gras, 1959: 11)	Subjekt
„Ich wartete, bis Bruno das Zimmer verlassen hatte, und öffnete dann erst das Paket mit den fünfhundert Blatt Schreibpapier.“ (Gras, 1959: 12)	Ekspanzivna dopuna

„Am Vormittag hätte man sehen können, <i>wie es die Großmutter verstand.</i> “ (Gras, 1959: 13)	Dopuna u akuzativu
„Auch habe ich mir sagen lassen, <i>daß es sich gut und bescheiden ausnimmt</i> , wenn man anfangs beteuert...“ (Gras, 1959: 13)	Dopuna u akuzativu
„ <i>Was gestern noch dritter Rock war</i> , war ihr heute der Haut nahe.“ (Gras, 1959: 14)	Subjekat
„Wenn ich soeben den Rock meiner Großmutter besonders erwähnte, hoffentlich deutlich genug sagte: Sie saß in ihren Röcken – ja, das Kapitel »Der weite Rock« überschreibe, weiß ich, <i>was ich diesem Kleidungsstück schuldig bin.</i> “ (Gras, 1959: 14)	Dopuna u akuzativu
„ <i>Was gestern oben saß</i> , saß heute gleich darunter...“ (Gras, 1959: 14)	Subjekat
„Denn so etwas sah man nicht alle Tage, <i>daß da drei Ausgewachsene, wenn auch verschieden gewachsene, um Telegrafentangen hüpfen.</i> “ (Gras, 1959: 16)	Dopuna u akuzativu
„...und hatte mit ihrem dritten Rock noch gar nicht begriffen, <i>was ihrer Haut neu und erstaunlich sein wollte.</i> “ (Gras, 1959: 17)	Dopuna u akuzativu
„ <i>Ob der von der Ziegelei sei</i> , wollte sie wissen, denn sie kenne nur die von der Ziegelei.“ (Gras, 1959: 17)	Dopuna u akuzativu
„ <i>Ob aber jener Läufer ein Koljaiczek gewesen</i> , wußte meine Großmutter nicht, entschuldigte ihre Unwissenheit mit dem Feuer vor ihren Stiefelsohlen...“ (Gras, 1959: 17)	Dopuna u akuzativu
„Als meine Großmutter das gesagt hatte, seufzte sie ein bißchen, doch laut genug, daß die Uniformen wissen wollten, <i>was es zu seufzen gäbe.</i> “ (Gras, 1959: 18)	Dopuna u akuzativu
„Die in den Uniformen der Feldgendarmarie konnten dem abwesenden Blick meiner Großmutter keinen Zuspruch entnehmen, wußten nicht, <i>ob sie hinter den Telegrafentangen Bissau suchen sollten, ...</i> “ (Gras, 1959: 18)	Dopuna u akuzativu
„Drei gab sie dem Koljaiczek, eine gab sie sich selbst und fragte noch, bevor sie zubiß, <i>ob er von der Ziegelei sei</i> , obgleich sie wissen mußte, <i>daß der Koljaiczek sonstwoher aber nicht von den Ziegeln kam.</i> “ (Gras, 1959: 19)	Dopuna u akuzativu
„Er gab dem Pferd zu verstehen, <i>daß es jetzt geradeaus und scharf in die Nacht hineingehe.</i> “ (Gras, 1959: 21)	Dopuna u akuzativu
„So muß auch gesagt werden, <i>daß er es bei den Leibhusaren des Kronprinzen unter Mackensen zum Gefreiten Wranka brachte.</i> “ (Gras, 1959: 23)	Dopuna u akuzativu
„Es begann damit, <i>daß Koljaiczek, wie in jedem Spätsommer so auch im August des Jahres dreizehn, das große Floß von Kijew über den Pripjat, durch den Kanal, über den Bug bis</i>	Prepozitivna dopuna

„Modlin und von dort die Weichsel herunterflößen sollte.“ (Gras, 1959: 24)	
„Bevor ich die Flößer nach Wochen ernsthaftester Arbeit von Kijew die Flüsse, den Kanal und endlich die Weichsel bergab kommen lasse, überlege ich mir, <i>ob Dückerhoff sicher war</i> , im Wranka den Brandstifter Koljaiczek erkannt zu haben.“ (Gras, 1959: 26)	Dopuna u akuzativu
„Auch eine Urkunde gab es, die bekundete, <i>daß der Feuerwehrmann Wranka während des Großbrandes im Eisenbahnhauptwerk Troyl, anno nullneun, nicht nur gelöscht, sondern auch zwei Schlosserlehrlinge gerettet hatte.</i> “ (Gras, 1959: 27)	Dopuna u akuzativu
„Wahrlich ich sage Euch: Wer da den Mann mit dem Feuerwehrhelm, der die Vorfahrt hat, den die Versicherungen lieben, der immer ein wenig Asche in der Tasche trägt, sei es zum Zeichen, sei’s von Berufs wegen, wer ihn, den herrlichen Phönix, einen roten Hahn heißen will, er verdient, <i>daß man ihm einen Mühlstein um den Hals...</i> “ (Gras, 1959: 28)	Dopuna u akuzativu
„Ich glaube fest daran, <i>daß er unter dem Floß seinen Tod schaffte.</i> “ (Gras, 1959: 30)	Prepozitivna dopuna

U sledećoj tabeli su prikazane rečenične dopune koje su realizovane u obliku infinitivske konstrukcije (Gras, 1959: 4-31).

Tabela 2. Rečenične dopune u formi infinitivske konstrukcije

Infinitivska konstrukcija	Klasa dopune
„Der Gute scheint <i>meine Erzählungen zu schätzen.</i> “ (Gras, 1959: 11)	Verbativna dopuna
„Euch macht es Spaß, <i>mich zu lieben.</i> “ (Gras, 1959: 11)	Subjekat
„Ihnen ist es gelungen, <i>mir ihre gerade laufenden oder geplanten Rettungsversuche zu unterbreiten.</i> “ (Gras, 1959: 12)	Subjekat
„Ihnen ist es gelungen, <i>mich vom hohen Standard ihrer Nächstenliebe zu überzeugen.</i> “ (Gras, 1959: 12)	Subjekat
„Ich bat den Bruno, <i>auch im Geschäft so zu sagen.</i> “ (Gras, 1959: 12)	Prepozitivna dopuna
„Ein längeres Gespräch über Verkäuferinnen in Schreibwarenhandlungen fürchtend, bereute ich, <i>das Papier unschuldig genannt zu haben.</i> “ (Gras, 1959: 12)	Dopuna u akuzativu
„Es sei heutzutage unmöglich, <i>einen Roman zu schreiben.</i> “ (Gras, 1959: 13)	Subjekat
„Und manchmal schien er <i>unten zu kleben.</i> “ (Gras, 1959: 16)	Verbativna dopuna
„Meine Großmutter konnte es wagen, <i>eine fast erkaltete Kartoffel zu spießen.</i> “ (Gras, 1959: 16)	Dopuna u akuzativu
„Und keuchend, mit zitterndem Schnauz, erlaubte er sich <i>näher zu kriechen.</i> “ (Gras, 1959: 16)	Dopuna u akuzativu
„Am Feuer fanden sie wieder die mehligten, heißduftenden Bulven und entschlossen sich friedfertig, auch etwas	Prepozitivna dopuna

abgekämpft, <i>die rohen Bulven in jene Körbe wieder zu sammeln.</i> “ (Gras, 1959: 18)	
„Hier muß ich den Protest meiner Mama einschieben, denn sie hat immer bestritten, <i>auf dem Kartoffelacker gezeugt worden zu sein.</i> “ (Gras, 1959: 21)	Dopuna u akuzativu
„Es kam dem Mädchen Agnes also darauf an, <i>versteckt zu bleiben.</i> “ (Gras, 1959: 23)	Prepozitivna dopuna
„Koljaiczek schüttelte zäh, wie gegen einen Widerstand den Kopf, und es gelang ihm dabei, <i>traurige und müde Augen zu bekommen.</i> “ (Gras, 1959: 25)	Subjekat
„Wie schön wäre es, <i>jetzt berichten zu können.</i> “ (Gras, 1959: 26)	Subjekat
„Er hoffte, <i>einen zu allem Frevel entschlossenen Koljaiczek nicht zum Reisegeossen zu haben.</i> “ (Gras, 1959: 27)	Dopuna u akuzativu
„Schlicht bat er, <i>den Fall Koljaiczek-Wranka zu prüfen.</i> “ (Gras, 1959: 27)	Prepozitivna dopuna
„Eine ihm zeitweilig anhaftende Trägheit, die an Schwermut grenzte, mag ihn daran gehindert haben, <i>bei Letzkau etwa oder Käsemark einen Ausbruchversuch zu wagen.</i> “ (Gras, 1959: 28)	Prepozitivna dopuna
„Dort, auf dem Schweden, ließ ihn die Fabel dann langsam und wunderbarerweise <i>wieder zu Kräften kommen.</i> “ (Gras, 1959: 30)	Verbativna dopuna

Kako bi ovo naučno istraživanje bilo potpuno, pristupili smo analizi određenog korpusa. Kao korpus su uzeta prva dva poglavlja romana Limeni doboš Gintera Grasa, te su izdvojene rečenične dopune u formi zavisne rečenice i infinitivske fraze. Ukupan broj rečeničnih dopuna u formi zavisne rečenice je 21. Među njima su dominantne dopune u akuzativu, kojih ima ukupno 15, dok je broj ostalih dopuna u odnosu na ovu znatno manji: subjekata ima 3, prepozitivnih dopuna ima 2, a samo je jedna ekspanzivna dopuna. Samim tim se može zaključiti da je u ovom delu romana dopuna u akuzativu u formi zavisne rečenice najčešća.

Dopuna u formi infinitivske konstrukcije ima ukupno 19. Subjekata ima najviše, i to 6. Prepozitivnih dopuna ima ukupno 5, isti je broj dopuna u akuzativu, a verbativnih dopuna ima 3. Razlika u klasi dopuna nije toliko velika kao u slučaju zavisnih rečenica, ali je ukupan broj dopuna koje se realizuju u formi infinitivske konstrukcije manji u odnosu na broj dopuna u formi zavisne rečenice. Osim toga, kod infinitivskih konstrukcija dominantan je subjekat, za razliku od zavisnih rečenica, kod kojih dominira dopuna u akuzativu.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Predmet sintakse ili teorije rečenica su rečenice. Rečenica je najveća jedinica koja se može sklopiti pomoću pravila sintakse i svaka se sastoji iz međusobno povezanih rečeničnih delova. Možemo je posmatrati iz različitih perspektiva i u skladu sa tim, ovaj rad se opredelio za rečenični član, tj. rečenični segment, koji

nazivamo dopunom. Rečenične dopune su tema mnogih gramatičara, koji su kroz svoje radove dali značajna objašnjenja, teorije, definicije, ali i nedoumice. Dopuna je, dakle, fraza koja je smeštena u valentnom okviru jedne reči, kao na primer glagola. Ovaj rad se konkretno bavi rečeničnim dopunama, realizovanim u formi zavisne rečenice i infinitivske konstrukcije. Dopune mogu biti realizovane u formi imenice, zamenice, predložne fraze, priloga, prideva i tako dalje. Njihov broj varira, te se kreće između šest i jedanaest. Važno je istaći da se ne mogu sve dopune realizovati u formi zavisne rečenice (dopuna u dativu, direktivna dopuna) i infinitivske konstrukcije (dopuna u dativu, direktivna dopuna, situativna dopuna, ekspanzivna dopuna, modifikativna dopuna, predikativna dopuna).

Rezultat istraživanja podudara se sa početnom hipotezom u kojoj je broj rečeničnih dopuna koje mogu biti realizovane u formi zavisne rečenice veći od onih koje mogu da se realizuju uz pomoć infinitivske konstrukcije, što se moglo videti kroz navedene primere. U radu se može uočiti da postoje i rečenične dopune, kao što je to verbatimna dopuna, koje mogu da se realizuju samo u formi rečenice i to, u ovom slučaju, u formi zavisne rečenice i infinitivske konstrukcije. U prethodnim redovima pokazalo se da u definisanju rečeničnog sastava nekoliko aspekata može igrati veoma važnu ulogu. Dva su kriterijuma u prvom planu kada su u pitanju rečenični članovi: vrsta reči i padež, kao i funkcija, tj. razlikovanje aktanata, priloga i predikativa. Sintaksa, kao gramatička disciplina, je mnogo široka, te je ovo samo jedan delić onoga što nam ona zapravo nudi.

BIBLIOGRAFIJA

1. Bretscher, Dominic (2006): *Das Recht über Valenz. Ein Forschungsüberblick zu Problemen der Substantivvalenz*. Zürich: Deutsches Seminar: Kasus. Preuzeto sa sajta: https://www.ds.uzh.ch/_files/uploads/studarb/14.pdf.
2. Dreyer; Schmitt (2009): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Die Gelbe aktuell*. Ismaning: Hueber Verlag.
3. Engel, Ulrich (2009): *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
4. Engel/Srdić/Alanović (2012): *Deutsch-serbische kontrastive Grammatik - Teil I – Der Satz*. München – Berlin – Washington D.C.: Verlag Otto Sagner.
5. Grass, Günter (1959): *Die Blechtrommel*. Neuwied, Luchterhand. Preuzeto sa sajta:
6. <https://www.pdfdrive.com/die-blechtrommel-e200380496.html>.
7. Pafel, J. (2011): *Einführung in die Syntax*. Deutschland: Springer Verlag.
8. Sapp, Christopher D. (2019): *Einführung in die deutsche Linguistik. Kap. 5. Textbooks and Open Educational Resources, 1*. University of Mississippi: eGrove.
9. Schmid, Dieter (2017): *Zur Struktur des deutschen Satzes. Systematische Betrachtung der einzelnen Satzpositionen unter didaktischen Gesichtspunkten. Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachen. Nr. 1*. Preuzeto sa sajta:
10. <https://ojs.tu-journals.ulb.tu-darmstadt.de/index.php/zif/article/view/845>.
11. Van Weeren, Jan (1977): *Interferenz und Valenz: zum Problem der falschen Freunde für niederländische Germanistikstudenten*. Rijks - Universiteit te Leiden.
12. Zilić, Erminka (2002): *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*. Zenica: Dom štampe.

Internet izvori:

13. https://www.deutsch-als-fremdsprache.de/syntax/Ang_o_Erg1.html

RESUME

This research paper deals with sentence complement in the form of dependent sentences and infinitive phrases. The subject of syntax or sentence theory are sentences. A sentence is the largest unit that can be composed using syntax rules and each consist of interconnected sentence parts. We can observe it from different perspectives and in accordance with that, this paper opted for a sentence member, i.e. sentence segment, which we call complement. Sentence complements are the subject of many grammarians, who have given significant explanations, theories, definitions, but also doubts through their work. The complement is, therefore, a phrase that is placed in the valence frame of a word, such as a verb. This paper specifically deals with sentence complements, achieved in the form of dependent sentences and infinitive constructions. Complements can be attained in the form of nouns, pronouns, prepositional phrases, adverbs, adjectives, and so on. Their number varies, ranging between six and eleven. It is important to point out that not all complements can be attained in the form of dependent sentences (dative addition, directive addition) and infinitive constructions (dative addition, directive addition, situational addition, expansive addition, meditative addition, predicative addition).

The result of the research coincides with the initial hypothesis in which the number of sentence complements that can be accomplished in the form of a dependent sentence is greater than those that can be accomplished with the help of infinitive construction, which could be seen through the examples. It can be noticed in the paper that there are also sentences complements, such as verb complements, which could only be achieved both in the form of a sentence and dependent clause and infinitive construction. In the previous lines, it has been shown that several aspects can play a very important role in defining sentence construction. There are two criteria in the forefront when it comes to sentence parts: word type and case, as well as function, i.e. distinguishing between action, adverbs, and predicates. Syntax, as a grammatical discipline, is very broad, so this is just one part of what it actually offers us.